

UZASADNIENIE

co do całości wyroku z 16 stycznia 2023 roku

1. (...) S.A. wniosła pozew przeciwko J. S. i R. S. o zapłatę solidarnie kwoty 12 106,54 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwot wskazanych w pozwie oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Pozwani w sprzeciwie do wydanego nakazu zapłaty wnieśli o częściowe oddalenie powództwa jak poniżej i zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów procesu.

2. W sprawie wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym nakazujący pozwanym zapłatę kwoty 12 106,54 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od wskazanych kwot. Pozwani reprezentowani przez pełnomocnika będącego radcą prawnym wnieśli sprzeciw w części dotyczącej kwoty 6320,52 zł i wnieśli o oddalenie powództwa w części dotyczącej zapłaty należności głównej co do kwoty 6320,52 zł oraz o wydanie postanowienia stwierdzającego utratę mocy nakazu zapłaty w części. W dalszej części sprzeciwu pozwani podali, że uznają powództwo w części dotyczącej zapłaty 5786,02 zł, a w przypadku zasądzenia pozostałej kwoty 6320,52 zł wnoszą o nieobciążanie ich kosztami, ewentualnie orzeczenie zwrotu kosztów od powódki na ich rzecz. Zgodnie z wnioskiem Sąd 28.09.2022 r. wydał postanowienie stwierdzające utratę mocy przez nakaz zapłaty w zaskarżonej części. W piśmie datowanym na 28.11.2022 r. pozwani wnieśli o sprostowanie postanowienia z 28.09.2022 r. w ten sposób, że nakaz zapłaty utracił moc w części dotyczącej kwoty 6620,52 zł, wskazując, że pozwani popełnili oczywistą omyłkę pisarską w sprzeciwie i jasno wskazali, że uznają powództwo w kwocie 5486,02 zł, co ma wynikać ze strony 3 sprzeciwu i dowodu nr 7 załączonego do sprzeciwu. Sąd prawomocnym postanowieniem z 2.12.2022 r. odmówił sprostowania postanowienia z tego względu, że stanowisko pozwanych w sprzeciwie było jednoznaczne, kategoryczne i kilkakrotnie wyartykułowane, mimo rozbieżności w dalszej części uzasadnienia, która nie mogła prowadzić do unieważnienia powstałych skutków procesowych.

3. Postępowanie toczyło się według przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych i w sprawach uproszczonych. Sąd wydał wyrok na posiedzeniu niejawnym, gdyż przeprowadzenie rozprawy nie było konieczne, mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych, a strony nie wnosiły o przeprowadzenie rozprawy (art. 148¹ § 1 i 3 k.p.c.) – stanowisko strony powodowej na k. 206, strony pozwanej na k. 37.

I. Stan faktyczny

4. (...) S.A. jako sprzedawca i J. S. oraz R. S. jako odbiorcy zawarli 11.02.2016 r. na czas nieokreślony (§10.1. umowy) umowę kompleksową sprzedaży i dostarczenia energii elektrycznej do zakładu produkcyjnego przy ul. (...) w O.. W umowie strony zawarły postanowienia co do zasad rozliczeń – na podstawie miesięcznych wskazań układu pomiarowo-rozliczeniowego oraz na podstawie przepisów w cenniku, ofercie i taryfie C21 (§4.1 umowy), stanowiących integralną część umowy. Strony przewidziały, że w razie powstania zaległości w płatnościach, sprzedawca może zarachować dokonane przez odbiorcę wpłaty pieniężne, niezależnie od wskazanego przez odbiorcę tytułu przelewu, w pierwszej kolejności na poczet odsetek od należności uregulowanych z opóźnieniem, kosztów wysłanych wezwań do zapłaty, kosztów dochodzenia należności, a następnie na poczet najdawniej wymagalnego długu (§4.6).

bezsporne, dowody: umowa kompleksowa (k. 13-15).

5. W związku ze zużyciem przez odbiorców energii w okresie od 31.05.2020 r. do 30.06.2020 r. w liczbie (...) S.A. wystawiła fakturę (...) na kwotę 7151,45 zł.

bezsporne, dowody: faktury (k. 15-19, 118-120, 121-124).

6. Odbiorcy dokonywali wpłat ze wskazaniem w tytule przelewu opłacanych faktur, w tym kwoty 7151,45 zł 24.02.2021 r. Mimo to (...) S.A. dokonywała zarachowania wpłat na zalegające świadczenia główne i uboczne z faktur za inne okresy z tytułu tej samej umowy.

dowody: korespondencja stron (k. 21-26, 53, 55-57, 97, 99-100, 102-107, 109-111, 113-116, 131-133, 176-199), faktury z komentarzem odbiorcy (k. 58-59, 62-63, 74-75, 81-82, 134-154), potwierdzenia przelewów (k. 60-61, 64-73, 76-80, 83-96), dokumenty dot. księgowania wpłat (k. 168-174).

7. Odbiorcy pozostawali w opóźnieniu w płatnościach przez odbiorcę dwóch faktur: (...) i (...). (...) z terminem płatności 3.07.2020 r. co do kwoty 346,28 zł uiszczonej 12.02.2021 r., co do kwoty 500 zł uiszczonej 19.02.2021 r. i co do kwoty 5811,95 zł uiszczonej 24.02.2021 r. (...) z terminem płatności 4.08.2020 r. uiszczonej w kwocie 1339,50 zł 24.02.2021 r.

dowody: nota odsetkowa (k. 20), korespondencja stron (k. 21-26, 53, 55-57, 97, 99-100, 102-107, 109-111, 113-116, 131-133, 176-199), faktury z komentarzem odbiorcy (k. 58-59, 62-63, 74-75, 81-82, 134-154), potwierdzenia przelewów (k. 60-61, 64-73, 76-80, 83-96), dokumenty dot. księgowania wpłat (k. 168-174).

8. (...) S.A. informowała odbiorców o stanie zadłużenia i wysokości rozliczenia poszczególnych faktur. Odbiorcy kwestionowali dokonane zarachowania.

dowody: korespondencja stron (k. 21-26, 53, 55-57, 97, 99-100, 102-107, 109-111, 113-116, 131-133, 176-199), faktury z komentarzem odbiorcy (k. 58-59, 62-63, 74-75, 81-82, 134-154), potwierdzenia przelewów (k. 60-61, 64-73, 76-80, 83-96), dokumenty dot. księgowania wpłat (k. 168-174).

9. Z faktury (...) pozostała do uiszczenia kwota 5811,95 zł.

dowody: faktury (k. 15-19), korespondencja stron (k. 21-26, 53, 55-57, 97, 99-100, 102-107, 109-111, 113-116, 131-133, 176-199), faktury z komentarzem odbiorcy (k. 58-59, 62-63, 74-75, 81-82, 134-154), potwierdzenia przelewów (k. 60-61, 64-73, 76-80, 83-96), dokumenty dot. księgowania wpłat (k. 168-174).

II. *Ocena dowodów*

10. Sąd oparł swoje ustalenia na dowodach wyżej wskazanych.

11. Dokumenty przedłożone w sprawie nie były kwestionowane przez strony co do swojej autentyczności. Mając na uwadze całokształt materiału dowodowego i twierdzenia stron, Sąd uznał zebraną w sprawie dokumentację za w pełni wiarygodną. Osią sporu był sposób zaliczania dokonanych przez pozwanych wpłat, które bezspornie były dokonywane z opóźnieniem i ze wskazaniem w tytule przelewu danych faktury. Po przeanalizowaniu dokumentacji Sąd ustalił, że w chwili dokonywania przez pozwanych płatności istniały dawniej wymagalne należności z tytułu umowy kompleksowej, na które powódka dokonywała zarachowania, wskutek czego pozwani pozostawali w mylnym wyobrażeniu, że dokonali spłat wybranych przez siebie należności.

12. Wbrew twierdzeniom pozwanych Sąd ustalił, że powódka informowała ich w sposób dostateczny o bieżącym zadłużeniu i sposobie zarachowania dokonywanych wpłat. Zgodnie z dokumentami pochodzącymi od pozwanych strony wymieniały pisma dotyczące szczegółów zarachowania i wzajemnie się do nich odnosiły. Brak jest przesłanek ku temu, aby niektóre z pism dołączonych przez powódkę uznawać za sporządzone jedynie na potrzeby wewnętrzne, mimo ich treści wyraźnie odnoszącej się do korespondencji z pozwanymi.

III. *Stan prawny*

13. Powódka wywodziła swoje roszczenie z faktu, że wykonała świadczenie na rzecz pozwanych wynikające z łączącej strony kompleksowej umowy sprzedaży i dostawy energii elektrycznej, lecz nie otrzymała z tego tytułu całego wynagrodzenia. Pozwani dokonali zapłaty dochodzonych przez powódkę należności ujętych w dołączonych do pozwu

fakturach, lecz ta zaliczyła te płatności na poczet zaległych wierzytelności wynikających z tej samej umowy. Wskutek wniesionego sprzeciwu co do części żądanego przez powódkę roszczenia przedmiotem wyroku była kwota wynikająca z faktury (...) oraz noty odsetkowej.

14. Pozwani podnieśli, że zapłata dokonana ze wskazaniem przez dłużnika, jaki dług płaci, wiąże wierzyciela, który zgodnie z art. 451 § 1 k.c. nie może dokonać zaliczenia na poczet innego długu, mimo postanowienia umownego, które mu to umożliwia. Pozwani powołali się przy tym na uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 26.07.2021 r., sygn. akt V ACa 327/21 oraz błędnie na dwa niżej wymienione orzeczenia Sądu Najwyższego przytoczone w wyroku sądu apelacyjnego.

15. Powyższe nie mogło mieć jednak zastosowania w danym stanie faktycznym. O ile wyroki sądów w innych sprawach nie są prawnie wiążące, o tyle związany z tymi sądami autorytet nakazuje przeprowadzenie szerszej polemiki. Sąd apelacyjny w wyżej wymienionym uzasadnieniu powołał się na wyroki Sądu Najwyższego: z 25.09.2020 r., V CSK 410/18, z 14.06.2017 r., IV CSK 475/16, stwarzając wrażenie, że własne wnioski sądu apelacyjnego wynikają z tych orzeczeń, a co najmniej są z nimi zgodne. Tymczasem Sąd Najwyższy we wskazanych orzeczeniach w ogóle nie zajmował się sytuacją, w której wierzyciel dokonuje zaliczenia płatności na podstawie postanowienia umownego modyfikującego dyspozycje z art. 451 k.c. Co więcej nawet względem tylko samej regulacji ustawowej Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 25.09.2020 r., V CSK 410/18, opowiedział się za szeroką wykładnią, stwierdzając że: „art. 451 § 1 k.c. ma zastosowanie także wtedy, gdy z jednego stosunku prawnego wynika kilka dających się prawnie wyodrębnić jednorodzących należności głównych”, co sąd apelacyjny przytoczył, lecz nie zastosował, gdyż wówczas musiałby uznać, że wierzyciel mógł zaliczyć dokonaną wpłatę na zaległe świadczenia główne i należności uboczne z tytułu dostarczania energii elektrycznej w innych okresach, tj. z innych jednorodzących należności wynikających z jednego stosunku prawnego (umowy kompleksowej sprzedaży energii). Stanowiska sądu apelacyjnego nie wzmacnia również uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 14.06.2017 r., IV CSK 475/16, gdyż Sąd Najwyższy przywołał tam jedynie treść przepisu, stwierdzając, że na mocy regulacji ustawowych wierzyciel nie może dokonać zaliczenia na poczet innego długu. Z kolei to, co jest innym długiem sąd apelacyjny określił przez aprobejające odwołanie się do wyżej wskazanej treści uzasadnienia wyroku V CSK 410/18, ostatecznie wnioskując sprzecznie z podanymi przez siebie przesłankami.

16. Sąd w niniejszym składzie podziela poglądy Sądu Najwyższego w przywołanych wyżej wyrokach, które z kolei nie dają się pogodzić z powołanym przez pozwanych stanowiskiem sądu apelacyjnego. Dotyczą one jednak tylko regulacji ustawowej, którą strony umowy mogły w pewnym zakresie modyfikować. Przepisy prawa zobowiązań są co do zasady dyspozytywne i z reguły mają zastosowanie, gdy strony zgodnie nie postanowią inaczej w ramach łączącego je stosunku prawnego, chyba że co innego z nich wynika (art. 353¹ k.c.). Ta dyspozytywność nie dotyczy jednak regulacji ustawowych, które zostały wprowadzone w celu ochrony szczególnie ważnego interesu prywatnego lub publicznego. Do takich regulacji nie należy art. 451 k.c. W konstytucyjnie przyjętym modelu społecznej gospodarki rynkowej zasadą bowiem jest to, że swoje długi należy płacić, a ich umorzenie lub inne uprzywilejowanie dłużnika względem posiadacza słusznej wierzytelności może nastąpić w sytuacjach zupełnie wyjątkowych, zazwyczaj dotyczących strony o z założeniu słabszym statusie wobec kontrahenta – np. konsument, najemca lokalu mieszkalnego. W tym świetle zbędna jest ochrona dłużnika przed prawem wierzyciela do zaliczenia dokonanych wpłat na inne zaległe należności wynikające z tego samego stosunku prawnego. Ochrona taka w sposób nieuzasadniony pokrzywdziłaby wierzyciela, mając na uwadze to, że to dłużnik narusza stosunek zobowiązaniowy, nie wykonując w terminie świadczenia pieniężnego – za co odpowiada ze swojej winy lub z obciążającego go ryzyka gospodarczego.

17. Strony umowy mogły zatem inaczej niż w ustawie uregulować sposób zaliczania spełnionego świadczenia na poczet innych długów. Jak jednak wyżej wskazano, nawet w przypadku braku takiej regulacji umownej art. 451 § 1 k.c. uprawniał wierzyciela do samodzielnego zaliczenia wpłaty na jeden z zaległych długów wynikających z tego samego stosunku prawnego, mimo wyraźnego wskazania przez dłużnika. Wynika to jednoznacznie z wykładni językowej art. 451 § 1 k.c., w którym w zd. 1 ustanawia się prawo dłużnika do wskazania zaspokajanego długu, po czym w zd. 2 wprowadza się wyjątek od tej reguły przez spójnik „jednakże” (tj. spójnik przyłączający zdanie o treści niezgodnej z tym, co można wnioskować na podstawie zdania poprzedzającego).

18. W niniejszej sprawie nie miał znaczenia prawnego brak wystawionego pokwitowania z art. 451 § 2 k.c. w pierwszej kolejności ze względu na postanowienia umowne nieprzewidujące pokwitowania, a w drugiej ze względu na to, że regulacja ustawowa dotyczy tylko zaliczania na poczet innych długów (czyli niewynikających z tego samego stosunku prawnego), przy których to dłużnik decyduje o przeznaczeniu świadczenia, chyba że przyjął pokwitowanie wierzyciela.

19. Natomiast art. 451 § 3 k.c. dotyczy już tylko interpretacji sytuacji niejasnej, w której istnieje kilka długów (czyli również nie dotyczy to niniejszej sprawy) i ani dłużnik, ani wierzyciel nie zdecydowali o przeznaczeniu spełnionego świadczenia.

20. Mając na uwadze powyższe, powódka miała prawo do jednostronnego zaliczenia dokonanej wpłaty na inne zalegające należności główne i uboczne wynikające z tej samej umowy zawartej między stronami, nawet mimo tego, że pozwani wskazywali w tytule przelewu, który dług chcą zaspokoić, gdyż nie mogli w ten sposób skutecznie prawnie ingerować w uprawnienie wierzyciela. Na powódce spoczywał jednak wobec tego ciężar dowodu wykazania, że istniały wówczas inne zaległości tego rodzaju, na które przeznaczyła wskazane wpłaty. W toku postępowania Sąd ustalił, że w istocie tak było, przez co dochodzone przez powódkę należności nie zostały zaspokojone przez pozwaną i podlegały zasądzeniu.

21. W związku z opóźnieniem w płatnościach dokonywanych przez pozwanych powódce należały się odsetki ustawowe za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.). Termin zapłaty zgodnie z zawartą umową kompleksową (§4.2) wynikał z oznaczenia w dokumentach rozliczeniowych. W związku z dokonaniem przez powódkę zarachowaniem wpłat pozwani byli w opóźnieniu z zapłatą kwoty 5811,95 zł od 5.08.2020 r. oraz dokonali z opóźnieniem płatności zarachowanych na należności wskazane szczegółowo w nocie odsetkowej. Od skapitalizowanych odsetek ujętych w nocie odsetkowej powódka żądała dalszych odsetek za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa (18.03.2022 r.), co było zgodne z zasadą zakazu anatocyzmu, dopuszczającą wyjątkowo żądanie dalszych odsetek za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa o skapitalizowane odsetki (art. 482 § 1 k.c.).

Koszty procesu

22. Sąd zasądził całe roszczenie żądane przez powódkę, w związku z czym była ona wygrywającą sprawę w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c. Wbrew twierdzeniom pozwanych powódka przed procesem informowała ich w sposób dostateczny o stanie zadłużenia i sposobie zarachowania dokonywanych wpłat, na co przedłożyła stosowne dokumenty. W związku z tym nie było podstaw do odstąpienia od obciążenia pozwanych kosztami procesu z pokrzywdzeniem powódki.

23. Powódka poniosła koszty procesu w wysokości 3767 zł, na które złożyła się opłata od pozwu 750 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł i 3000 zł wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym. Jako że pozwani nie kwestionowali około połowy roszczenia dochodzonego w pozwie i nie wniesli co do niego sprzeciwu, to Sąd uznał, że koszty niezbędne do celowego dochodzenia roszczenia w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika poza stawką określoną w rozporządzeniu w sprawie opłat za czynności radców prawnych w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym (2400 zł) obejmowały dodatkowo jedynie połowę różnicy względem stawki po skutecznym wniesieniu sprzeciwu należnej według pierwotnej wartości przedmiotu sprawy (3600 zł), tj. 3000 zł.

(...) Maciej Skuczyński

Zarządzenia:

1. odnotować, w tym w kontrolce terminowego sporządzania uzasadnień orzeczeń;
2. pełnomocnikowi powódki (portal):
  - doręczyć odpis wyroku z uzasadnieniem;
3. pełnomocnikowi pozwanych (portal):

- doręczyć odpis wyroku z uzasadnieniem,
- zobowiązać do uiszczenia opłaty kancelaryjnej w terminie tygodnia od doręczenia pod rygorem nieuwzględnienia wniosku o przesłanie odpisu wyroku z uzasadnieniem na podany adres;

4. przedłożyć za miesiąc lub z pismem.

6.02.2023 r.

(...) Maciej Skuczyński